

Sultangazin University

ÓMIRZAQ SULTANĠAZIN ATYNDAĠY
QOSTANAI MEMLEKETTİK PEDAGOGİKALYQ ÝNİVERSİTETİ
QOSTANAI OBLYSY ÁKİMDİGİNİŇ BİLİM BASQARMASY
QOSTANAI q. «PEDAGOGİKALYQ SHEBERLİK ORTALYĠY» FİLİALY

ÓMIRZAQ SULTANĠAZIN ATYNDAĠY
QOSTANAI MEMLEKETTİK PEDAGOGİKALYQ ÝNİVERSİTETİNİŇ
80 JYLDYĠYNA ARNALĠAN ALTYN SARIN OQÝLARY
«Bilim berý praktikasy sapasyn
joġarylatýdyň ózekti máseleleri»
atty halyqaralyq ġylymı-praktikalyq konferensiasynyň

MATERIALDARY

II KITAP

II КНИГА

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ К 80 ЛЕТИЮ
КОСТАНАЙСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА
ИМЕНИ УМИРЗАКА СУЛТАНГАЗИНА

«Актуальные проблемы повышения
качества образовательной практики»

Qostanaı q., 2019 j.
г.Костанай 2019 г.

ӘОЖ 37.0 (063)

КБЖ 74.00

Б 94

**РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ**

- **Әбіл Еркін Аманжолұлы**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің ректоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор;
- **Медетов Нурлан Амирович**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің ғылыми жұмыс және стратегиялық даму жөніндегі проректоры, физика-математикалық ғылымдар докторы;
- **Мусабекова Гульвира Айдархановна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің академиялық жұмыс және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректор, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Ахметов Тлеген Альмуханович**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының кеңесшісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Мәскеу мемлекеттік халық аралық қатынастар институтының профессоры (Ресей, Москва қ.);
- **Бектурганова Римма Чингисовна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының кеңесшісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор;
- **Оспанов Серикбай**, филология ғылымдарының кандидаты, Ы.Алтынсарин орталығының маманы;
- **Айнализева Назгуль Аманжоловна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің психологиялық-педагогикалық факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Утегенова Бибигуль Мазановна**, Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент;
- **Мнайдарова Светлана Сейтжановна** Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының кандидаты;
- **Калиев Дастан Дуйсенұлы** Өмірзақ Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университетінің педагогика кафедрасының аға оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистры.

Б 94 БІЛІМ БЕРУ ПРАКТИКАСЫ САПАСЫН ЖОҒАРЫЛАТУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ =АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ. – Қостанай, 2019. - 370 б.

ISBN 978-601-7934-67-5

«Білім беру практикасының сапасын жоғарылатудың өзекті мәселелері» тақырыбындағы Алтынсарин оқуларының Халықаралық ғылыми - практикалық конференция материалдары осы жинаққа енгізілген.

Мақала авторлары: жоғары оқу орындары және колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен ғылыми-ізденушілер білім беру үрдісінің сапасын жоғарылату және білім беруді жаңғырту мәселелері бойынша халықаралық кәсіби қауымдастықтың өзекті мәселелерін талқылауға алған.

Аталған жинақ жоғары оқу орындары және колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен ғылыми-ізденушілерге арналаған.

В сборник включены материалы Международной научно-практической конференции «Алтынсаринские чтения «Актуальные проблемы повышения качества образовательной практики».

Авторы статей: преподаватели вузов и колледжей, учителя школ и научные сотрудники обсудили актуальные проблемы повышения качества образовательного процесса, модернизации образования.

Настоящий сборник предназначен для преподавателей вузов и колледжей, учителей школ, научных сотрудников.

ӘОЖ 37.0 (063)

КБЖ 74.00

ISBN 978-601-7934-67-5

©Ө.Сұлтанғазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті, 2019

©Костанайский государственный педагогический университет имени У.Султангазина, 2019

7 Независимое агентство по обеспечению качества в образовании. Национальный рейтинг лучших педагогических вузов Казахстана - 2018.

8 <https://iqaa-ranking.kz/rejting-vuzov/rejting-vuzov-kazakhstan-2018/natsionalnyj-rejting-pedagogicheskikh-vuzov-kazakhstan-2> (дата обращения - 23.01.2019)

ҚАЗАҚСТАНДА ГЕОГРАФИЯ БІЛІМІНІҢ БЕРІЛУ ТАРИХЫ

Демеуов Арман Болатович,
география мамандығының PhD-докторанты
Абай атындағы ҚҰПУ,
Тилекова Жанна Тилековна,
г.ғ.к., доцент Абай атындағы ҚҰПУ,
Алматы қ.

Аннотация

Мақалада Алтынсариннің дидактикалық көзқарастары мен идеялары, оларды қазіргі заманғы білім беру жүйесінде қолдану қарастырылған.

Аннотация

В статье рассматриваются дидактические взгляды и идеи Алтынсарина, их использование в современной образовательной системе.

Abstract

The article considers didactic views and ideas of Altynsarin, their use in the modern educational system.

Түйінді сөздер: ұлт, табиғат, педагогика, дәстүр, мәдениет, экология, география, рухани және мәдени мұра

Ключевые слова: национальность, природа, педагогика, традиция, культура, экология, география, духовное и культурное наследие

Keywords: nationality, religion, pedagogy, tradition, culture, ecology, geography, spirituality and cultural heritage

Қазіргі талап деңгейіне сай мектептерде оқу-тәрбие үрдісі арқылы оқушыларға терең білім берумен қатар табиғатты қорғау мәдениетін қалыптастыру. Демек, бүгінгі таңда әрбір мұғалімнің мақсаты – сабақ сапасын көтеру түрлерін жетілдіру, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, іздену, таным деңгейін көтерумен бірге, адамгершілік тәрбиесі берілуі керек.

Қазақ қазақ болғалы, тіпті әріден халықтың ғасырлар бойы ұлттық идеясының негізі – тәрбие болып келеді. Халықтың басым көпшілігі мектеп, медреселерде оқымаса да тәрбиесіз болған жоқ. Қазақ халқы әлемдегі әдепті халықтардың бірі болды десек еш қателеспейміз. Үлкенді сыйлап, алдынан кесіп өтпеу, көршілерді құрметтеп тату тұру, өзі тұрған жергілікті жердің табиғатын, ресурстарын тиімді пайдаланып және міндетті рәсімдері ұрпақтан ұрпаққа беріліп, адамгершілік тәрбиесі, ұлттық идеяның берік негізі болды [1, б.12]. Жинақтап айтқанда, бұрын қазақтың кітаби білімі, оқуы аз болғанымен, жол оқуы, өмірлік білімі – тәрбиесі, көңілге тоқуы мол болғаны анық. 1843-1906 жылдары атақты Мұрат Мөңкеұлының жырында:

Дау емес, жол оқыдым бала жастан,

Өнерім он жасымда судай тасқан, - деген жолдары бар.

Демек қазақта жол оқуы – халықтық тәрбие мектебі болған.

Ал қоғамның дамуы үшін, мемлекеттің өркениеттілігі үшін ең қажеті адам туралы білім, адамдар қарым-қатынасының мәдениеті туралы білім мен тәрбие әлде қайда маңызды. Бұл кезек күттірмейтін мәселе. Себебі адам тәрбиесі барлық қоғамның басты мәселесі болған және болып қала бермек. Ұлағатты ғалым әл-Фарабидің сөзі босқа айтылмаса керек:

«Тәлім-тәрбие баланың дамуы кезеңдерінде адамның рухани өзегін қоректендіруші болып, білімнен бұрын жеткізілуі тиіс. Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне опат әкеледі. Адамға бірінші білім емес, тәрбие бер», - деген.

Баланың бойына игілікті, ізгілікті дарытушы табиғат қорғау сезіміне тәрбиелеу туралы орыс халқының классик педагогы К.Д.Ушинский айта отырып, оның адамгершілік-эстетикалық дамуындағы табиғаттың маңызын аша түскен. «*Табиғатпен егесу, зиян келтіру жақсылыққа апармайды, адамға тек оның заңдылықтарын білу және оның табиғи күшін пайдалану ғана қалады*» - дейді. Қазақ халқының мәдениеті мен ағарту тарихынан көрнекі орын алатын ұлы қайраткерлері Ш.Уәлиханов, А.Құнанбаев, Ы.Алтынсарин шығармаларында табиғатқа деген сүйіспеншілік көзқарастарының негізі, табиғаттың тепе-теңдігін сақтауға ақыл-кеңестер берген.

Қазақтың педагогика ғылымының негізін салушы, ойшыл педагог Ы.Алтынсариннің жас ұрпақты тәрбиелеуде орны ерекше. Оның үш томдық шығармалар жинағында «Киргизская хрестоматия», «Начальное руководство к обучению киргизов русскому языку», «Очерки по этнографии» еңбектерінде географиялық ұғымдар қазақ халқының мәдени-экономикалық жағдайымен тығыз байланыста баяндалады [2, Б. 85]. Мысалы, 560-тан астам зат атаулары келтірілген болса, солардың 250-ден астамы табиғат объектілері: өсімдіктер, жануарлар, жер, су, қазба байлықтары. Бір ғажабы атаулар қазақ халқының негізгі кәсібі – мал шаруашылығына байланысты алынған. Педагогикалық еңбектеріндегі мысалдарды, табиғи объектілері жастарға да, ересектерге де ақылға қонымды, жүрекке жылы есімдер болып келеді. Ы.Алтынсариннің еңбектерінде өлкелік табиғат көрінісі мен туған орта жаратылысынан алынар мысалдары мол:

1. Жазушы өсімдіктердің көп тарағандарын сөз етеді *бидайық, боз, қау шөп, құрақ, қияқ, жусан, жоңышқа, бәйшешек, жасуқазын* және т.б. Территориялық-ландшафтық жіктелуі немесе таралу, шоғырлану ареалдары бар екендігін көрсетеді.

2. Дәстүрлі табиғатты пайдалану жүйесі. Қазақ көшпелі қоғамы мен мекен ортасының арасындағы күрделі қарым-қатынастардың тарихи қорытындыларын экология ғылымы тұрғысында негізделген [2, б.41]. Қазақ этносы мен мекен ортасының өзара күрделі қарым-қатынасының жүйесін этноэкологиялық бірлестік ретінде қабылдау арқылы мәдениет құбылыстарын экологиялық тәжірибе қорытындылары түрінде көрсеткен.

3. Өлеңдерінің бірқатарының тақырыптары жаратылыс пен тікелей байланысты ұғымдардан басталады: «Өзен», «Егіннің бастары» және т.б.

4. Көптеген әңгімелерінің тақырыптары да, тірі табиғат заттары «Таза бұлақ», «Сауысқан мен қарға», «Түлкі мен ешкі», «Алтын шеттеуік».

5. Кейбір өлеңдерінде жаратылыс заттары, олардың ішінде көзімізге оттай басылатындары суреттелген [3, б.39]. Мысалы, «Жаз» деген 54 жолдан тұратын өлеңінде кейіпкерлері: қаз, аққу, киік, құлан, тырна, шөптер, гүлдер, сағым және т.б. Бір ғажабы жазушы туған өлке келбетін мөлдір күйінде үйлесімді беруі – табиғатты рухани игеруінің көрінісінен немесе туған өлке геожүйе келбетін экологиялық үйлесімде түсінуінен.

6. Жайылымдардың пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайтын атаулар: көкөрай, шалғын, саз, құм, шұбар т.б.

7. Қоршаған орта туралы мәліметтер халықтың дәстүрлі шаруашылығын жүргізуі барысында табиғатты пайдалануы және ортаға бейімделуі нәтижесін жинақтап көрсетеді. Табиғат ерекшеліктерін дәл бейнелеп географиялық мазмұндылық дәрежесін арттыра түседі.

Сол сияқты географияны «Жер жүзінің оқуы» деп ұсынған Ы.Алтынсарин атамыздың даналығына қалай бас имеуге болады. Ы.Алтынсариннің педагогикалық мұрасы жаралыстану ұғымдарына өте бай. Ол жасөспірімдердің еліне адал азамат болып шығуы үшін туған өлке жаратылысы – қазына көзі де, ұлттың ғасырлар бойы жинаған салт пен дәстүрін – мәдениеттіліктің өзі деп біліп, осыған негіздей отырып жас ұрпақты тәрбиелеуді талап етті. Бұл, орайда Ы.Алтынсарин экологиялық білімнің негізгі мақсаты табиғатты

қорғау мәдениетті қалыптастыру керектігін негіздейді. Ы.Алтынсарин тәрбиесінің мақсаты табиғатты қорғау сезімі мен сенім жүйелерін қалыптастыру. Келешегін болжай білетін экологиялық сауатты адам тәрбиелеу. Ол үшін оқушыларды экологиялық ұғымдар жүйесін қамтитын біліммен қаруландырған.

Экологиялық тәрбиені қазақтың тұңғыш ағартушы-педагогы Ы.Алтынсарин оқушыларға ұғымдар мен теориялық-практикалық әдістерін төменнен жоғарыға, қарапайымнан күрделіге өрлеуден тұратын үрдіспен берген оқу-тәрбие жүйесінде [3, б.72]. Мәселен, «Киргизская хрестоматия» еңбегінде балаларға үгіт ретінде жазылған оқуға, өнер үйренуге шақырған, өнер-білім мен қоршаған ортаны қорғаудың пайдасын түсіндіретін әңгімелер мен өлеңдер. Оқушылар өз өлкесінің өлкетану жөніндегі білім қорын меңгеруді алғаш рет мектеп табалдырығын аттаудан бастаған. Мәселен, өздерінің күнделікті көріп, араласып жүрген табиғатпен, адам қоғамымен таныстырады және табиғат өзгерістерінің жеке объектілері туралы ұғымды түсіндіреді. Өлкетану жұмыстары барған сайын күрделене әрі кеңейе түседі, оқушылардың өз өлкесі жөніндегі экологиялық білім негіздері *қорлана* түседі. Оқушылар табиғаттың маусымға қарай өзгеруін, соған сәйкес адамдардың еңбектегі іс-әрекетінің өзгеруін бақылай алады. Төменгі сынып оқушыларына табиғат көріністерін бейнелейтін картиналарды пайдаланды.

Картиналар бойынша жоспар құрылып, әңгіме өткізудің, оның мазмұнын «оқи білуге», сол сияқты оқушылардың әсемдікті, табиғат сұлулығын, суретшінің қалай бейнелегенін түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар оқушылардың жас ерекшеліктеріне байланысты жазбаша тіл мен сөйлеу тілінің қор деңгейі көтеріліп, сөздік кені молаяды. Оқушылардың атамекенге деген сүйіспеншілігін қалыптастыру – екі жақты педагогикалық дайындықта дамитынын және оқу-тәрбие үрдістерінде ұйымдастырудың жолдарын ашумен негізгі ізденістердің қажеттігін білдіреді.

Сол сияқты Мемтерминком бекіткен «География» пәнінің атын қазақ газеттерінде «Жағырапия» деп жазу кездеседі. «Гео» грекше «жер» деген ұғымды білдіреді, ал «жа» нені білдіреді? Егерде грекше түрін былай қойып латынша түрін алғымыз келсе ол «жео» ғой. Онда «жеография» деп сыпайы ғана аталуы керек қой. «Гео» дан басталатын геодезия, геоид, геокриология, геология, геоморфология т.б. жүздеген терминдерді не деуіміз керек. Осы жерде географияны «Жер жүзінің оқуы» деп ұсынған Ы.Алтынсарин атамыздың даналығына қалай бас иеуге болады [4, б.18].

Сонымен, Ы.Алтынсариннің педагогикалық мұрасы географиялық жағдайының экологиялық ұғымдарына өте бай. Ұғымдар шығармаларында нанымды, жүйелі берілген. Сондықтан да Алтынсарин шығармалары оқырман қазақ қауымына тартымды, тілге жеңіл, экологиялық тәрбиелік маңызы зор, құнды болып келеді. Алтынсариннің жаратылыстанымының әсіресе, ұлттық психология мен жастарды тәрбиелеу мәселелерінде үлкен маңызын көреміз, патриоттық сезімінің үлкен үлесін мақтаныш етеміз. Ол жасөспірімдердің еліне адал азамат болып шығуы үшін туған өлке жаратылысы – қазына көзі де, ұлттың ғасырлар бойы жинаған салт пен дәстүрін – мәдениеттіліктің өзі деп біліп, осыған негіздей отырып жас ұрпақты тәрбиелеуді талап етті.

Елбасы мақаласында өз жеріңе, оның мәдениетіне, әдет-ғұрпы мен дәстүрлеріне ерекше қатынасты қалыптастыру және ғұрыптау қажеттілігіне айрықша мән беріліп, «Туған жер» сияқты бағдарламаны жасау міндеті жүктелген болатын. Бағдарламаның бірнеше мәні бар. Оның біріншісі білім беру саласында ауқымды өлкетану жұмыстарын жүргізуді, экологияны жақсартуға және елді мекендерді абаттандыруға баса мән беруді, жергілікті деңгейдегі тарихи ескерткіштер мен мәдени нысандарды қалпына келтіруді көздейді. Президент атап өткен жобаны жүзеге асыру үш қадамнан тұрады:

1. Білім беру, экология және абаттандыру салаларында күрделі өлкетану жұмысын ұйымдастыру, өңірдің тарихын зерделеу, мәдени-тарихи ескерткіштерді және жергілікті ауқымдағы мәдени нысандарды қалпына келтіру;
2. Орналасқан орнына қарамастан, өзінің туған өлкесіне қолдау көрсеткісі келген бизнесмендерге, шенеуніктерге, зияткерлік

өкілдеріне және жастарға қол ұшын созу; 3. Отаншылдық ынтасына қарай жүйелі және ұйымдастырылған тәсілдеме, бұл жерде ол туған өлкеге көмектесетін қолдау көрсету мен әлеуметтік құрметтің әртүрлі нысандарын, соның ішінде демеушілік көмек механизмін білдіреді [2, б.125].

Рухани-мәдени мұраны игеру – халықтың тарихи жадының негізі, онсыз шынайы патриотизм болмайды. Әрбір ұлттың бет-бейнесі, рухани болмысы болып табылатын рухани-мәдени мұрасын меңгермеген ұрпақ шын мәніндегі мәңгірт, рухани мешеу болмағы мәлім. Әр халықтың тарихында ерекше қадірлі, киелі жерлері, қасиетті орындары болатыны белгілі. Ол – ел өмірінің ұлы белестерін айғақтайтын, бейне бір салқар көшпей ұзақ тарихтың қадау-қадау оқиғалары өткен орындар мен сол халықтың ұлы перзенттерін дүниеге келтіріп, олардың ерлігі мен ғажайып талантының ашылуына куә болған мекендер. Дархан даламызда ондай жерлер өте көп. Елбасының бағдарламалық мақалада көрсетілгендей, Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары немесе Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы бойынша жүргізілетін жұмыстардың ең бастысы қоғамның рухани жаңғыруына үлкен ықпал етеді.

«Тәуелсіздігіміздің баянды болуы үшін жас жеткіншектерді мемлекетшіл, отаншыл рухта тәрбиелеу – кезек күттірмейтін мәселе. Қазіргі таңда ұлт ретінде сақталудың бірден-бір жолы – бала бойына елжандылық пен ұлтжандылық рухын орнықтыру екені көп дәлелді керек етпейді. Президентіміз Н. Ә. Назарбаевтың ұсынып отырған сындарлы саясатының басым бағытының бірі жас толқынның бойына мемлекетшіл сананы қалыптастыру. Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның қасиетті жерлерінің мәдени-географиялық белдеуі – неше ғасыр өтсе де бізді кез келген рухани жұтандықтан сақтап, аман алыпшығатын символдық қалқанымыз әрі ұлттық мақтанышымыздың қайнар бұлағы» деп жазғанындай, Ұлы даламыздың ажарын асқақтатып тұрған әр бір тау-тас, өзен-көл, арасан- бұлақ, құдық-қайнардың тылсым тарихы, үлгі аларлық шежіресі бар [5, б.21]. Алайда қоғамдық санада бұл орындар туралы бірегей ұғым мен ортақ түсінік қалыптаспаған. Сондықтан ұлтты ұйымдастырудағы аталған стратегиялық міндетті орындауда «Қазақстанның киелі географиясы» жобасын жүзеге асырудың маңызы зор.

Жалпы мұның барлығы практикалық іс-қимыл арқылы Отанға деген сүйіспеншілік пен құрмет танытуды, елімізді әлемге рухани жетік ел ретінде көрсетуді көздейді. Бұл бағытта тек туристер ғана емес, өз еліміздің жастарын, оқушылар мен студенттерді тартуға баса назар аударылуы қажет. Өйткені патриоттық сезім өзі туып өскен, алғашқы қадам басып, өмірдің әліппесін таныған жеріне деген сезімдеріне байланысты болмақ. Өзінің түп тамырын, өз халқының салт-дәстүрлерін, рухани болмысы мен мәдениетін ұмытпау, өз өлкесінің тарихын және одан кең алғанда өз елінің тарихын білу маңызды. Сонымен қатар, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан мәдени-рухани мұралар, тастағы жазбалардағы өсиет, өнеге, нақыл сөздер, өлкетану мұражайларына орналасқан мұрағаттар жасұрпақтың бойында отансүйгіштік, ерлік сезімді ұялатып, олардың туған жерге, өскен елге, ұлтмәдениетіне деген сүйіспеншілік қасиеттерді қалыптастыруға игі ықпал етері сөзсіз.

Біріншіден, оқушыларға атамекен, халық педагогикасы, дәстүр жайында түсінік бере отырып, атамекенге деген сүйіспеншілігін оятты. *Екіншіден*, оқушылардың атамекенге деген сүйіспеншілігін қалыптастыратын педагогикалық шарттарды анықтап және оны жаратылыстану пәндерін оқытуда іс жүзіне асырды. *Үшінші*, географиялық мәселелердің тұтастығын ғылыми негізде қабылдап, қоршаған ортаға тиімді ықпал ету жөніндегі іс-әрекетті, дағдыны меңгеру қажеттігін негіздеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1 Ламашев Ә. Ыбырай Алтынсарин және оның орыс достары мен ізбасарлары.- Алматы, 1988 - 184 б.
- 2 Ламашев Ә. Ыбырай Алтынсарин (Семинарий). - Алматы, 1991. – 120 б.
- 3 Алтынсарин Ы. Таза бұлақ. - А., 1988. – 96 б.
- 4 Тезисы докладов и сообщения на республиканской научно-практической конференции.

Педагогическое наследие Ы.Алтынсарина и проблемы современной школы. - Алматы, 1991. – 143 с.
5 Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғырту» (ақпараттық-түсіндірмелі материал) – Астана, 2017. – 28 б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

Дуйсенбаева Ляззат Биркеновна,
учитель биологии ШГ №3
специалист высшего уровня квалификации
высшей категории

Аннотация

Бұл мақалада биология сабақтарында қазіргі заманға сай педагогикалық технологияны қолдану бойынша автордың іс-тәжірибесі ұсынылады. Қазіргі педагогикалық технологиялар білім алу үдерісіне оқушылардың қатысуына мол мүмкіншілік береді, және олардың танымдық белсенділігін қалыптастырып, дамытады.

Аннотация

В статье представлен опыт автора по использованию современных педагогических технологий на занятиях по биологии. Современные педагогические технологий дают возможность учащимся принимать активное участие в образовательном процессе, формируют и развивают их познавательную активность.

Abstract

In the article the author present her experience of usage modern pedagogical methods in teaching Biology/. Modern pedagogical technologies give the students opportunity to participate actively in the process of teaching, moreover, teaching technologies form and develop learning activity of the students.

На сегодняшний день для успешного освоения знаний естественных наук не достаточно просто описывать явления и процессы, нужно уметь оперировать большим количеством разнообразных информации, владеть современными технологиями и знать, как применить свои способности в условиях реальной жизни. Только тогда выпускники школ смогут успешно использовать навыки, полученные в школе в дальнейшем обучении и профессиональном становлении, будут конкурировать с выпускниками ведущих учебных заведений мира в умении не только самостоятельно добывать знания, но и грамотно использовать их в условиях современных достижений науки и техники.

Построить учебный процесс с учетом потребностей и способностей каждого ученика возможно только лишь с применением новых образовательных технологий. При использовании нетрадиционных технологий обучения, которые позволяют ученику непосредственно принимать участие в построении учебного процесса, осуществляется прочное и осознанное усвоение содержания учебных предметов, а также развитие у школьников логического мышления, творческой активности, речевых способностей, умения самостоятельно работать и интеллекта в целом.

В своей практике использую такие технологии как: проблемное обучение, ИКТ, тестовые и игровые технологии, технология развития критического мышления, технология системного подхода Т.Т. Галиева. Для себя я взяла эти технологии потому, что сочла их приемлемыми, исходя из уровня подготовленности классов и своего опыта работы.

Всегда проходят успешно уроки с применением технологии **проблемного обучения**. Но, хочу отметить, что применение проблемного подхода на уроках биологии имеет свои трудности. Ученик должен обладать определённой системой знаний, поскольку отсутствие их не позволит ему успешно обсуждать поставленную проблему.

МАЗМҰНЫ

СОДЕРЖАНИЕ

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ПРАКТИКАСЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕТОДОВ В ПРАКТИКЕ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Абдухалимов Д. К., Білімді меңгерту мен қорытындылауда Kahoot қосымшасын қолданудың тиімділігі.....	3
Абишева А. М., Развитие лексико-терминологического аппарата учащихся с помощью стартеров.....	6
Адильханова Л. О., Хамлин Е.А., Жаңартылған білім мазмұн заманауи, рухани дамыған оқушыларды оқытудағы мұғалімдердің кәсіби шеберлігі.....	9
Аканбаев Б. Н., Дюсеков Н. А., Жоғарғы білім беру саласында суретшілермен серіктестік орнату мәселесі.....	14
Ақбарова Р. Г., Наженова М. А., Применения инновационных технологий на уроках английского языка.....	19
Ақылбекова Л. Б., Аубакирова Т. У., Бастауыш сыныптың қазақ тілі сабағында «Дамыта оқыту технологиясы» арқылы оқушылардың қабілетін дамыту жолдары....	21
Ақышева Б. Ж., Айнабекова А. С., Заманауи білім беру практикасында инновациялық технологиялар мен әдістерді қолдану тәжірибесі.....	25
Алёшина И. А., Диалог на уроке – эффективный способ развития критического мышления.....	30
Аликулова М. С., Асанова К. И., Алиева Ж. Ш., Қаптан белгішелері арқылы мәтінмен өздігінен жұмыс жасау дағдысын дамыту әдістері.....	34
Альдикенова А. А. Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер.....	39
Амантаева А. Б., Бухметова А. А., Использование инновационных методов изучения философии.....	43
Амиркулова Н. С., Сапакова Ж. М., Мамырбаева А. К., Внедрение обновленной программы содержания образования в практику.....	46
Андреева С. Н., Применение электронного сопровождения на уроках физической культуры.....	49
Асанова А. Б., Унгутбаева Г. Ш., Кинжибаева А. С., Использование инновационных технологий на занятиях по английскому языку с целью повышения мотивации к его изучению.....	52
Асканбаева Г. Б., Доспулова У. К., Решение задач повышенной трудности по геометрии.....	56
Аслямова Р. Г., Система применения инновационных технологий и методов в практике преподавания истории Казахстана в коррекционной школе.....	59
Астахова Л. В., Даус Е. В., Елькина Н. М., Традиционные и инновационные приёмы обучения детей каллиграфическому письму как условие повышения грамотности младших школьников.....	63
Асылханова Г. А., Досбаева А. С. Продуктивное использование новых технологий в практике современного образования.....	65
Ахметбекова Б. Р., Нұрқанова М. Д., Елекеева С. А., Инновациялық әдіс-тәсілдердің оқыту үрдісіндегі тиімділігі.....	68

<i>Ахметжанова Б. Ж., Байдалинова С. Н.,</i> Создание условий для получения инклюзивного образования.....	72
<i>Байгалиева А. А., Жакупова Б. К., Исмаилова С. Ш.,</i> Қалыптастырушы бағалау негізінде оқушылардың тыңдалым дағдыларын дамыту жолдары.....	75
<i>Бадаева М. С.,</i> Оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін қазақ тілі сабақтарында қолдану.....	78
<i>Байменова А. А., Рахметова Г. М., Соловей Т. Ю.,</i> Опыт применения технологии индивидуализации и уровневой дифференциации в современном образовании.....	82
<i>Баймуханова Г. А.,</i> Заманауи білім беру практикасында инновациялық технологиялар мен әдістерді қолдану тәжірибесі.....	86
<i>Байшугулова Б. К., Аубакирова К. Е., Жумагулова Т. С.,</i> Заманауи технологиялардың педагогикалық процесте пайдаланудың тиімділігі мен ерекшеліктері	90
<i>Бактыгалиева А. К., Лопарева Ю. В., Усенова Г. Р.,</i> Профессиональный подход в развитии музыкальной одаренности на занятиях вокального ансамбля.....	94
<i>Бармина А. Ю., Станишевская Г. А.,</i> Уровневая дифференциация на уроках – путь к творчеству, знаниям, сотрудничеству.....	98
<i>Батура Л. В., Бабаченко Л. П., Курманбаева И. С.,</i> Технологические приемы работы с интерактивными досками.....	102
<i>Бородина Н. С.,</i> Формирование новой модели сознания и мышления старшеклассников на уроках истории в свете задач программы «Рухани жаңғыру»..	106
<i>Бейсенова С. А.,</i> Тарих сабақтарында «Биоақпарат және синергетика» технологиясын пайдалану тиімділігі.....	109
<i>Бекентаев С. Ж.,</i> Тарих сабағында жаңа технологияларды пайдалану.....	114
<i>Бекмұхамбетова С. Қ.,</i> Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында «Сатылай кешенді талдау» және эвристикалық жобалау технологиялардың қолданылуы.....	117
<i>Беркімбаев Р. Ә.,</i> Информатика мен математика арасындағы пәнаралық байланыстарды жетілдіру.....	121
<i>Бикенова Ш. Х., Жаманова Г. К., Кошанова Г. Б.,</i> Заманауи білім беру жүйесінде бағалаудың тиімділігі мен ерекшеліктері.....	125
<i>Білісбекова Д. Б., Мырзагалиева А. Б.,</i> Инновациялық білім беру жүйесіндегі оқыту мен тәрбиенің негізгі тенденциялары.....	129
<i>Брагина Т. М., Брагин Е. А.,</i> Опыт применения инновационных технологий в повышении образовательного и воспитательного потенциала молодежи через деятельность студенческих клубов.....	132
<i>Вартаньян Г. В.,</i> Как использование дифференцированных заданий влияет на уровень обученности.....	136
<i>Васильева О. М.,</i> Английский язык в рамках обновления содержания среднего образования Республики Казахстан.....	140
<i>Василькова Н. А.,</i> Проектирование педагогической технологии на основе структурно-функционального инварианта педагогической деятельности.....	143
<i>Винникова Л. В., Жуламанова Д. А.,</i> Информационно-коммуникационные технологии на уроках русского языка и литературы как инструмент деятельности современного учителя.....	149
<i>Гевел Н. В.,</i> Опыт применения технологии развития критического мышления на уроках биологии в рамках современного образования.....	152
<i>Гливина Е., Бактыгалиев А. К., Сагумбаева А. С.,</i> Практическая деятельность обучающихся как фактор развития профессиональной компетентности будущих специалистов.....	156
<i>Гурина М. Р., Бургард М. С.,</i> Опыт внедрения системы дуального обучения в лисаковском техническом колледже.....	161
<i>Данильченко Г. И.,</i> Использование кейс-технологии в процессе обучения будущих учителей начальных классов.....	165

<i>Даумова З. С., Козлова Л. В.,</i> Использование инновационных технологий на уроках английского языка.....	169
<i>Дауренбекова А. Т., Исмагулова К. А.,</i> Жаңартылған білім беру – жаһандану негізі...	172
<i>Демесенов Б. М., Баянбекова Ж. Б.,</i> Формирование функциональной грамотности учащихся через проработку дескрипторов к лабораторным работам.....	175
<i>Демесенов Б. М., Такенова Н. К., Тасанова Г. А.,</i> Пирамидальная модель для организации практики студентов педагогических вузов.....	180
<i>Демеуов А. Б., Тилекова Ж. Т.,</i> Қазақстанда география білімінің берілу тарихы...	185
<i>Дуйсенбаева Л.Б.,</i> Использование современных педагогических технологий на уроках биологии.....	189
<i>Ершова Н. В.,</i> Как подготовить ребёнка к переходу на обновлённое образование.....	194
<i>Жайворонко И. А., Ткач Н. А.,</i> Новые подходы в преподавании и обучении на интегрированных уроках.....	196
<i>Жаланова Г. Б., Ахметжанова А. Алимova Г. Н.,</i> Заманауи білім беру практикасында инновациялық технологиялар мен әдістерді тиімді қолдану.....	201
<i>Жаменкенова Н. З.,</i> Жаңартылған білім беру аясында сабақта оқушылардың іс-әрекеттерін ұйымдастыру тәсілдері, оқытудың бейімделу жүйесі.....	204
<i>Жандаулет Л. О.,</i> Использование активных методов обучения на уроках русского языка.....	208
<i>Жапарова Т. Ж., Хусаинова Г. Б.,</i> Сын тұрғысынан ойлау технологиясын қолдану арқылы оқушыны өз бетінше ойлай білуге қалыптастыру және дамыту.....	212
<i>Жармухамбетова Г. А., Муханжанова А. С.,</i> Инновациялық технологияларды білім беру үрдісіне енгізу жолында spark құрылғысының мүмкіндіктері.....	216
<i>Жукова А. Ю.,</i> Применения инновационных технологий на уроке химии.....	220
<i>Заремба И. А., Волкова Е. И., Ярош Н. А.,</i> Применение инновационных технологий и методов на уроках в начальной школе в системе современного образования.....	223
<i>Ибраева Л. Д., Карбозова А. Е., Таскожин К. К.,</i> Заманауи білім беру практикасында инновациялық технологиялар әдістерді қолдану тәжірибесі.....	229
<i>Иванина С. А.,</i> Опыт логопедической работы с детьми с особыми образовательными потребностями.....	232
<i>Ивышева Э. К., Сейткалиева А. Г., Игілік А. Д.,</i> Инновациялық білім деңгейін көтерудің маңыздылығы.....	236
<i>Идрисов И.К., Баймухаметова Б.Т., Рамазанова А.Д.,</i> Использование стратегий развития критического мышления на различных этапах урока в малокомплектной школе как фактор повышения уровня преподавания.....	239
<i>Искакова А. И., Кулбаева З. Т.,</i> Способы развития основных речевых навыков на уроках русского языка и литературы в рамках внедрения обновленного содержания образования.....	242
<i>Исмагулова И. К., Аксёнова Л. В., Мукенова А. Д.,</i> Игровые технологии на уроках английского языка.....	246
<i>Кадрелинова М. К., Бельская Н. А., Пащенко О. В.,</i> Подготовка к ВОУД в практике современного образования.....	250
<i>Kaliev D. D., Medebaeva A. A.,</i> Zamanauı bilim berı salasyndaǵy kóshbasshyǵa tán qasiyter.....	254
<i>Калиев К. А.,</i> Практика применения здоровьесберегающих и информационных технологий в процессе подготовки учащихся спортсменов средних школ в идее культурно-нравственных ценностей «Рухани жанғыру».....	260
<i>Камалова Г. М.,</i> Қазақ тілі сабағында функционалды сауаттылықты дамытудың маңызы.....	263
<i>Карбаев Т. Д.,</i> Зерттеушілік әңгіме математика сабақтарында оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту тәсілі ретінде.....	266